

Nieuws van de International Ergonomics Association

J. Dul en E. Koningsveld

Regelmatig doen wij in het Tijdschrift voor Ergonomie verslag van ontwikkelingen binnen de IEA, de International Ergonomics Association, naar aanleiding van bijeenkomsten van de IEA Council (Dul en Koningsveld 1993, 2000, Koningsveld 1999, Koningsveld en Dul 1995, 1996).

De IEA is de overkoepelende organisatie van ergonomieverenigingen in de wereld. Momenteel zijn 37 verenigingen aangesloten, inclusief Mexico en Hong Kong die dit jaar lid werden.

In de afgelopen council-vergadering, die 24 en 25 september 2001 in Florence werd gehouden, was duidelijk de hand zichtbaar van het nieuwe dagelijks bestuur, dat vorig jaar werd gekozen, onder voorzitterschap van Waldemar Karwowski. Nieuwe initiatieven werden genomen en bestaande activiteiten werden opnieuw gestructureerd. We geven in dit verslag een kort overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen. Degenen die geïnteresseerd zijn in achtergrond-informatie kunnen het IEA-Annual Report 2000-2001 inzien (178 bladzijden!) of contact met ons opnemen.

200014166

Ergonomie wereldwijd

Alle bij de IEA aangesloten verenigingen voeren in meer of mindere mate dezelfde basisactiviteiten uit: uitbrengen van een nieuwsbrief of tijdschrift, onderhouden van een website, organiseren van een jaarcongres of andere bijeenkomsten voor leden, verzorgen of stimuleren van onderwijs, bevorderen van certificatie van ergonomen, uitreiken van prijzen en bevorderen van standaardisatie en wetgeving.

Opvallend is dat vrijwel alle verenigingen worstelen met het probleem dat ergonomie nog te weinig bekendheid geniet bij de overheid, het bedrijfsleven en het algemene publiek. De 'oude' verenigingen hebben het probleem van een te smalle interpretatie van de ergonomie. De 'nieuwe' verenigingen merken dat ergonomie überhaupt nog een onbekend begrip is in hun land of regio.

In het rondje langs de verenigingen bleek dat er verschillende pogingen worden ondernomen om ergo-

mie beter te promoten. Zo heeft de Ergonomics Society (Engeland) een betaalde PR-medewerker in dienst genomen om ergonomie actief aan de man te brengen. De tentoonstelling over ergonomie, die deze vereniging samen met het Science Museum in London heeft ontwikkeld, heeft inmiddels succesvol gelopen in Londen (6 maanden) en Manchester (9 maanden). De tentoonstelling wordt nu beschikbaar gesteld aan andere musea. De Nieuw-Zeelandse ergonomievereniging heeft een speciaal programma ontwikkeld voor scholen om kinderen meer bewust te maken van ergonomie. Australië is actief in het verzorgen van algemene publiciteit naar aanleiding van eigen bijeenkomsten. De verwachte oprichting van de Federation of European Ergonomics Societies (FEES) is ook een poging om ergonomie beter op de kaart te zetten, in het bijzonder bij de Europese Commissie (zie hierna). Ook in Nederland blijft actieve aandacht nodig voor het promoten van ergonomie. Nog steeds is het beeld van ergonomie niet veel meer dan 'goede stoelen' en 'handig te bedienen apparaten'.

Ergonomie in ontwikkelingslanden

Binnen de IEA wordt al vele jaren aandacht besteed aan ergonomie in ontwikkelingslanden (IDC's, Industrially Developing Countries). Geconstateerd

Jan Dul en Ernst Koningsveld zijn council-members van de IEA namens de NVvE. Jan Dul is werkzaam bij de Rotterdam School of Management/Faculteit der Bedrijfskunde, Erasmus Universiteit Rotterdam. Ernst Koningsveld werkt bij TNO Arbeid te Hoofddorp.

moet worden dat die aandacht meer betrekking heeft op woorden dan op daden. Dat wil de voorzitter van de Commissie IDC, Pat Scott uit Zuid-Afrika, veranderen. Zij wees er op dat 75% van de werkers in de wereld werkzaam is in een IDC. Ergonomieverenigingen in IDC's zijn al geholpen met eenvoudige steun zoals het schenken van boeken of het verzorgen van workshops. Deze initiatieven hebben het doel om het plaatselijke kennisniveau te verhogen.

Tijdens de council-vergadering werden ideeën besproken om vanuit rijke landen actiever de ontwikkelingslanden te ondersteunen. Zo zou een rijk land een partnership kunnen aangaan met een ontwikkelingsland om zo de kennisstromen te kunnen bevorderen (bijvoorbeeld Nederland met Zuid-Afrika). Een interessant idee afkomstig van Zuid-Korea, was om het partnership niet alleen via de beide ergonomieverenigingen te laten lopen, maar ook via ergonomen van een internationaal bedrijf dat in beide landen actief is. Wellicht kan ook vanuit Nederland hieraan een bijdrage worden geleverd, bijvoorbeeld in aansluiting op de trend bij internationale ondernemingen om meer aandacht te besteden aan het onderwerp 'maatschappelijk verantwoord ondernemen'.

Nieuwe netwerken binnen de IEA

Met de groei van het aantal leden binnen de IEA is in de afgelopen jaren een toenemende belangstelling ontstaan voor samenwerking tussen gelijkgezinde verenigingen. Enerzijds gaat het om regionale samenwerking (Scandinavië, Zuid-Oost-Azië, Pan-Pacific-regio, Midden-Oosten) en anderzijds om samenwerking tussen verenigingen met dezelfde voertaal (Frans, Spaans, Duits). De IEA wil deze ontwikkeling ondersteunen, maar zoekt nog naar de juiste formule ervoor.

Een belangrijk netwerk-initiatief, waar Nederland nauw bij is betrokken, betreft de genoemde ontwikkeling van een Federation of European Ergonomics Societies. Het doel van dit initiatief is het promoten van ergonomie in Europa en het versterken van de onderlinge communicatie en samenwerking tussen Europese ergonomen.

Concreet zijn drie activiteiten in een vergevorderd stadium van voorbereiding:

- het opzetten van een netwerk in Brussel om ergonomie te promoten bij Europese instellingen;
- het schenken van aandacht aan onderwerpen met een Europese dimensie tijdens nationale ergonomie-congressen ('FEES-Seminars');

- het ontwikkelen van een Europese website voor informatie en communicatie tussen leden van aangesloten verenigingen.

Begin 2002 zal duidelijk zijn of een voldoende aantal Europese ergonomieverenigingen deze ontwikkeling wil ondersteunen en of de FEES daarmee in de loop van 2002 formeel van start kan gaan. De kern van het voorbereidingsteam van FEES bestaat uit Pieter Rookmaaker (voorzitter), Reg Sell (UK, secretaris) en Andreas Seeber (D, penningmeester). Het FEES initiatief past goed in het internationaliseringsbeleid van de NVvE.

Product-certificering

Als je op internet zoekt met de trefwoorden 'ergonomically designed' dan verschijnen meer dan 50.000 treffers. Ergonomen kunnen echter tal van voorbeelden van producten geven die deze kwalificatie voeren, maar niet verdienen. De IEA wil verkennen of het mogelijk is om producten, diensten en processen die het predikaat 'ergonomisch ontworpen' dragen, te laten certificeren om zo wildgroei tegen te gaan. Ook in Nederland zijn in het verleden al dergelijke initiatieven onderzocht, bijvoorbeeld door de Stichting Arbouw. Hoewel de behoefte breed wordt gevoeld is nog niet duidelijk hoe certificering praktisch kan worden vormgegeven. De IEA denkt op dit moment aan een model waarbij niet het eindresultaat maar het ontwerpproces wordt beoordeeld: welke disciplines zijn betrokken geweest en welke ergonomische richtlijnen/kennis/informatie zijn in het ontwerpproces gebruikt?

De IEA wil niet zelf certificeren maar criteria opstellen voor respectievelijk de beoordeling en de certificerende instanties. Twee werkgroepen zullen de mogelijkheden daartoe verkennen. Hoewel certificering niet alleen voor producten maar ook voor diensten en processen wenselijk is, zal naar verwachting aan productcertificering de grootste behoefte bestaan.

Onderwijs

Onder leiding van John Wilson, UK, voorzitter van de Professional Standards and Education Committee, wordt het overzicht van wereldwijde ergonomie-opleidingen geactualiseerd en op de vernieuwde website van de IEA (zie hierna) geplaatst. Om te voorkomen dat opleidingen met geringe kwaliteit in het overzicht verschijnen, wordt de plaatselijke ergonomieverenigingen gevraagd of er bezwaar bestaat tegen het opnemen van een opleiding.

Wat betreft de universitaire opleidingen heeft de genoemde commissie verschillende Master-programma's vergeleken. Er bleken grote verschillen te bestaan wat betreft aantal contacturen (variërend van 240 tot 460 uur) en aandacht voor deelonderwerpen. De aandacht voor fysieke ergonomie varieerde van 20-50% van de opleiding, de aandacht voor cognitieve ergonomie van 4-35% en de aandacht voor organisatie-ergonomie van 4-20%. Ergonomische methoden hadden een aandeel dat varieerde van 13-33%. Wilson pleitte er voor dat iedere ergonomie-opleiding een minimum pakket heeft op alle deelonderwerpen, aangevuld met een specialisatie, waarbij ook duidelijk wordt aangegeven welke specialisatie de opleiding kenmerkt. Een dergelijk 'omgekeerd T-model' is overigens niet ongebruikelijk in andere multidisciplinaire vakgebieden.

Met de komst van de BaMa-structuur in Nederland (het Angelsaksische Bachelor-Master-opleidingsmodel dat het drs.-model zal vervangen) is er in Nederland weer een nieuwe kans voor versterking van de universitaire ergonomie-opleidingen. Hierbij kan een benchmark worden gemaakt met bestaande buitenlandse Master-opleidingen.

Communicatie en PR

De website van de IEA heeft onlangs een vernieuwing ondergaan (www.iea.cc). Hierbij heeft het bedrijf Ergo-web, dat zelf een aantrekkelijk website heeft (www.ergoweb.com), ondersteuning verleend. Dit bedrijf zal ook een rol gaan spelen bij het ontwikkelen van de website tot een echt kennisportal voor kennisuitwisseling tussen ergonomen.

Een veel gelezen nieuwsbrief van de IEA is de IEA-Newsletter over ditjes en datjes in de ergonomie. De bijdragen vanuit Nederland zijn nog steeds beperkt. Berichten kunnen worden verzonden aan de Newsletter-editor Andy Marshall (andy_marshall@compuserve.com).

Hoewel de interne communicatie binnen de IEA goed is verzorgd, is er meer aandacht gewenst voor de externe communicatie. Zoals gesteld hebben de meeste aangesloten ergonomieverenigingen aandacht voor de promotie van ergonomie bij externe doelgroepen (overheid, bedrijfsleven, algemeen publiek). De gevoelde noodzaak voor externe communicatie wordt versterkt door enkele ontwikkelingen:

- In de vorige council vergadering werd een brede definitie van ergonomie geaccepteerd waarbij niet meteen duidelijk is wat ergonomie nu concreet kan betekenen.
- In de maatschappij is er groeiende aandacht

voor mens-gerichte onderwerpen zoals Maatschappelijk verantwoord ondernemen, Quality of Life, Maatschappelijke veiligheid, de Belevenis-economie, Design for All, Virtuele samenwerking. Wat kan ergonomie wel en niet betekenen voor deze onderwerpen?

- Er is een toenemende vervaging van grenzen tussen vakgebieden. Meerdere vakgebieden verbreden hun scope en sommige specialisemen zoals HCI (Human Computer Interaction) ontwikkelen zich tot een zelfstandig vakgebied. Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen ergonomie en dergelijke vakgebieden?

Voorwaarde voor een goede externe communicatie is een duidelijke identiteit en helderheid over de rol van ergonomie bij genoemde onderwerpen.

Congressen

Zo rustig als het voor ergonomen in 2002 zal zijn wat betreft bezoeken aan internationale congressen, zo druk wordt het jaar 2003. In 2003 wordt in Seoul, Zuid-Korea, van 24-29 Augustus het driejaarlijks IEA congres gehouden. Kort daarvoor viert de Duitse ergonomievereniging (Gesellschaft für Arbeitswissenschaft) in mei haar 50-jarig bestaan met een internationaal congres in München. En kort daarna zal in oktober in Aken het zevende ODAM congres (Human Factors in Organizational Design and Management) worden gehouden, als vervolg op het succesvolle zesde ODAM congres in Scheveningen van 1998. Verder stelt de Nordic Ergonomics Society in 2003 opnieuw haar jaarcongres (ditmaal in Reykjavik) open voor buitenlandse deelnemers. Het toenemend aantal ergonomen dat een relatie zoekt met kwaliteitsmanagement krijgt de kans om in juni 2003 het grote jaarcongres van de European Organization for Quality in Den Haag te bezoeken. De IEA wenst helaas geen rol te spelen in afstemming tussen door haar ondersteunde congressen en laat dit over aan de plaatselijke initiatiefnemers.

In 2006 organiseert Nederland zoals bekend het driejaarlijks IEA congres in Maastricht. Inmiddels is voor de organisatie van dit congres een Stichting opgericht en een website geopend (www.IEA-2006.org).

Literatuur

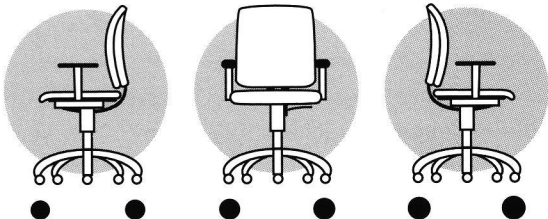
Dul, J. en Koningsveld E.A.P. 1993 *Betekenis van de International Ergonomics Association (IEA) voor Nederlandse Ergonomen*. Tijdschrift voor Ergonomie 18(5), 16-21.

Dul, J. en Koningsveld E.A.P. 2000 *Nieuws van de International Ergonomics Association*. Tijdschrift voor Ergonomie, 25(5), 158-159.

Koningsveld E.A.P. 1999 *Council Meeting International Ergonomics Association 2 & 3 september 1999*. Tijdschrift voor Ergonomie, 24(5), 150-153.

Koningsveld E.A.P. en Dul, J. 1995 *Nieuws van de International Ergonomics Association*. Tijdschrift voor Ergonomie 20(4) 19-20.

Koningsveld E.A.P. en Dul, J. 1996 *Nieuws van de International Ergonomics Association*. Tijdschrift voor Ergonomie 21(2), 62-64.

ergopoint

• • • • • • • •

hèt punt voor werkplekoptimalisering

deskundig advies door bewegingswetenschappers en bewegingstechnologen

veel ervaring met RSI, whiplash en rugaandoeningen

proefplaatsing van stoelen is mogelijk

merkonafhankelijk

**stoelen • zit-stahulpen • verstelbare werktafels • ergonomische muizen en toetsenborden
monitorverhogers • documenthouders • lessenaars • laptophouders**

Ergopoint werkt op doorverwijzing van: Arboned, AMG, Commit Arbo, Meatis Arbo en Relan Arbo.
Zij levert o.a. aan: Gemeenten regio Den Haag, Ministeries, TNO, PTT-Post en PriceWaterhouseCoopers.

Han Stijkelplein 24 • 2597 NS Den Haag • T: 070 364 87 11 • F: 070 361 75 91 • E: info@ergopointdenhaag.nl
meer informatie op www.ergopointdenhaag.nl